

S.D.E.

T.Y.B.A. (2008 Course) : WINTER - 2018

SUBJECT : ECONOMICS (S-5)

Day: Monday
Date: 15/10/2018

W-2018-4221

Time: 03.00 PM TO 06.00 PM
Max. Marks: 80

N.B:

- 1) All Questions are **COMPULSORY**
 - 2) Figures to the right indicate **FULL** marks.
 - 3) Answers to both the sections should be written in **SAME** answer book.
-

SECTION – I

- Q.1** Answer any **TWO** of the following: **(16)**
- a) Explain the concept of co-operation.
 - b) Discuss on co-operation as a form of organization.
 - c) What are the Raiffeisen's principles of co-operation?
 - d) State the urban co-operative movement in India.
- Q.2** Write short note on any **FOUR** of the following: **(12)**
- a) Scope of co-operation
 - b) Brief history of co-operative movement in India
 - c) Contribution of co-operative movement in Indian economy
 - d) Rural co-operative movement in India
 - e) Evolution of co-operative principles
 - f) History of co-operative movement in abroad

SECTION – II

- Q.3** Answer any **TWO** of the following: **(12)**
- a) What is mean by agriculture and non-agriculture co-operatives?
 - b) Give the suggestions for co-operative education and training programme.
 - c) Explain the weakness of co-operative movement in India.
 - d) What are the problems of co-operative education and training?
- Q.4** Answer any **TWO** of the following: **(12)**
- a) Write a note on weaker sections co-operative.
 - b) Explain the role of leadership in co-operative movement.
 - c) Explain the future trends of co-operative movement in India.
 - d) What is mean by federations of co-operatives?
- Q.5** Write short note on any **FOUR** of the following: **(12)**
- a) Credit and non-credit co-operatives
 - b) State Government and co-operative movement.
 - c) Co-operative education and training arrangement
 - d) Suggestions for development of co-operative movement in India
 - e) Central Government and co-operative movement
 - f) Achievements of co-operative movement

* * *

सूचना:

- १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- २) उजवीकडील अंक गुणांचा निर्देश करतात.
- ३) दोन्ही विभाग एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावेत.

विभाग - १

- प्र.१ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१६)
- अ) सहकाराची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ब) सहकार हे एक संघटन आहे यावर चर्चा करा.
 - क) राइफजनची सहकाराची तत्त्वे कोणती?
 - ड) भारतातील शहरी सहकार चळवळ सांगा.
- प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. (१६)
- अ) सहकाराची व्याप्ती
 - ब) भारतातील सहकारी चळवळीचा संक्षिप्त इतिहास
 - क) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील सहकार चळवळीचे योगदान
 - ड) भारतातील ग्रामीण सहकार चळवळ
 - इ) सहकार तत्त्वांचे मुल्यमापन
 - फ) विदेशातील सहकारी चळवळींचा इतिहास

विभाग - २

- प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१६)
- अ) कृषी आणि बिगर कृषी सहकारीता म्हणजे काय?
 - ब) सहकारी शिक्षण आणि प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी सूचना द्या.
 - क) भारतातील सहकारी चळवळीतील उणीवा स्पष्ट करा.
 - ड) सहकार शिक्षण आणि प्रशिक्षणाच्या समस्या कोणत्या?
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१६)
- अ) मागास विभागासाठी सहकार संस्था यावर टीपा लिहा.
 - ब) सहकार चळवळीतील नेतृत्वाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - क) भारतातील सहकारी चळवळीची भविष्यकालीन प्रवृत्ती स्पष्ट करा.
 - ड) सहकारी संघीयता म्हणजे काय?
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. (१६)
- अ) पत आणि बिगर पत सहकार संस्था
 - ब) राज्य सरकार आणि सहकार चळवळ
 - क) सहकार शिक्षण आणि प्रशिक्षण व्यवस्था
 - ड) भारतातील सहकार चळवळीच्या विकासासाठी सूचना
 - इ) केंद्र सरकार आणि सहकार चळवळ
 - फ) सहकार चळवळीचे यश

सूचनाएं:

- १) सभी प्रश्न आनिवार्य है।
- २) दाहिने दिए हुए अंक गुणोंका निर्देश करते है।
- ३) दोनों विभाग एकही उत्तरपत्रिका में लिखिए ।

विभाग - १

- प्र.१ निम्नलिखित में से किन्ही दो के उत्तर लिखिए । (१६)
- अ) सहकार की अवधारणा स्पष्ट कीजिए ।
 - ब) सहकार यह एक संगठन है, इसपर चर्चा कीजिए ।
 - क) राइफजन के सहकार के तत्त्व क्या है?
 - ड) भारत में नागरी सहकार आंदोलन समझाइए ।
- प्र.२ निम्नलिखित में से किन्ही चारपर टिपणीयाँ लिखिए । (१६)
- अ) सहकार का क्षेत्र
 - ब) भारत मे सहकार आंदोलन का संक्षेप मे इतिहास
 - क) भारतीय अर्थव्यवस्था मे सहकार आन्दोलन का योगदान
 - ड) भारत मे ग्रामीण सहकार आंदोलन
 - इ) सहकार तत्वों का मूल्यांकन
 - फ) विदेश मे सहकार आंदोलन का इतिहास

विभाग - २

- प्र.३ निम्नलिखित में से किन्ही दो के उत्तर लिखिए । (१६)
- अ) कृषी तथा गैर-कृषी सहकारीता का क्या अर्थ है?
 - ब) सहकार शिक्षण तथा प्रशिक्षण कार्यक्रम के लिए सूचना दिजिए ।
 - क) भारत मे सहकार आंदोलन की कमजोरीयां स्पष्ट कीजिए ।
 - ड) सहकार शिक्षण और प्रशिक्षण की समस्याएं क्या है?
- प्र.४ निम्नलिखित में से किन्ही दो के उत्तर लिखिए । (१६)
- अ) पिछडे विभागों के लिए सहकार पर टिपणी लिखिए ।
 - ब) सहकार आंदोलन मे नेतृत्व की भूमिका स्पष्ट कीजिए ।
 - क) भारत मे सहकार आंदोलन की भविष्यकालीन प्रवृत्ती स्पष्ट कीजिए ।
 - ड) सहकार संघीयता का क्या अर्थ है?
- प्र.५ निम्नलिखित में से किन्ही चारपर टिपणीयाँ लिखिए । (१६)
- अ) साख तथा गैर साख सहकार संस्थाएं
 - ब) राज्य सरकार और सहकार आंदोलन
 - क) सहकार शिक्षण तथा प्रशिक्षण व्यवस्था
 - ड) भारत में सहकार आंदोलन के विकास के लिए सूचनाएं
 - इ) केंद्र सरकार तथा सहकार आंदोलन
 - फ) सहकार आंदोलन की उपलब्धियां